

Володимир Гінда,
к.і.н., с.н.с., Інститут історії України НАН України,
(Київ) Україна, ginda@ukr.net

АГЕНТИ-КОХАНКИ: ЖІНКИ НА СЛУЖБІ НІМЕЦЬКОЇ І ПАРТИЗАНСЬКОЇ РОЗВІДОК

У статті на основі спогадів та мемуарів розглянуто один із методів використання жінок-розвідниць обома протиборчими сторонами, а саме: вивідування інформації завдяки романтичним стосункам з представниками ворожих таборів. Завдяки прийомам гендерних студій розкриваються специфічні форми використання жіночого чинника та сексуальності з прагматичними військовими цілями. Висвітлюються окремі способи протидії таким засобам воєнного протистояння, які, згідно з термінологією розвідників, називаються «медовими пастками».

Ключові слова: Друга світова війна, розвідка, жінка, окупація, партизани, нацисти, сексуальність.

«Розвідка — не те поле діяльності, на якому відточуються й удосконалюються принципи суспільної моралі. Швидше навпаки: шпигунів ці принципи заважають»¹.

У своїх таємних справах найсильніші розвідки світу завжди використовували як технологічні пристрої вивідування інформації, так і різні методи впливу: залякування, шантаж, ідеологічну пропаганду. Але в усі часи одним із найефективніших інструментів роботи розвідок був секс. Більшість військових і політиків, які володіють державними таємницями, не є говіркими, однак історія знає чимало прикладів, коли у них «розв'язувався язик» у ліжках із коханками. Жінці найпростіше встановити близький контакт із чоловіком, потрапити в той простір, що психологи називають «інтимною зоною». До тих, кому дозволено регулярно перебувати всередині цієї зони, людина ставиться майже як до себе і буває з ними дуже відвертою.

Саме тому чудові шпигунки, повії, які вивідували інформацію, відомі чи не споконвіку. На розвідницькому сленгу такі операції називалися «медовими пастками». Розвідники переконані, що перший вдалий приклад «медової пастки» описаний ще у Біблії. Мається на увазі

---

¹ Григорьев Б. Скандинавия с черного хода. Записки разведчика: от серьезного до курьезного. — М.: Центрполиграф, 2002. — 428 с.

«вербування» Єви дияволом, яка потім спокушає Адама вкусити яблуко пізнання добра і зла. Те, що в давнину було винятковим випадком, у ХХ столітті стало нормою. Наприклад, Перша світова залишила після себе не тільки пам'ять про численні масштабні операції на різних театрах воєнних дій, а й історію Мати Харі.

У Берліні ще напередодні Другої світової війни з ініціативи Райнхарда Гайдріха створили знаменитий «Салон Кітті», де розважалося з повіями найвище командування Вермахту, а іноді — послы іноземних держав. У ньому працювали найбільш освічені та висококваліфіковані проститутки, завербовані в європейських містах. «Салон Кітті» «нафарширували» необхідними пристроями для прослуховування. Для їх монтування спеціально побудували подвійні стіни. Мікрофони приєднували до записувачів, які фіксували кожне сказане в будинку слово. Нагляд за апаратурою виконували три техніки з управління СД².

Шеф політичної розвідки Німеччини Вальтер Шелленберг писав, що ці заходи в «Салоні Кітті» однозначно дали свої результати. Дехто з гостей розкривав головним чином дипломатичні таємниці, які начальник поліції безпеки Рейху Р. Гайдріх використовував проти Йоахіма Ріббентропа та його Міністерства закордонних справ. Одним із найбільших «уловів» закладу став італійський міністр закордонних справ граф Галеоццо Чіано³.

Радянська сторона активно використовувала жінок-розвідниць, які завдяки романам із ворогом вивідували необхідну вищому керівництву держави інформацію. У довоєнному СРСР борделів не створювали, але від розвідниць вимагали повної самовіддачі. «Спецслужби доволі часто й успішно використовували жінок на оперативній роботі, причому це не завжди узгоджувалося з принципами комуністичної моралі та й моралі взагалі. У цьому вони анітрохи не відрізнялися від своїх західних колег», — писав відомий російський розвідник Борис Григор'єв⁴. Як ілюстрацію він наводить історію знаменитого радянського шпигуна Дмитра Бистролетова. Той до війни попрацював у багатьох європейських країнах і навіть контролював листування Адольфа Гітлера та його союзника Беніто Муссоліні.

У середині 1930-х, перебуваючи в Європі, Д. Бистролетов погодився, щоб його дружина, теж агент, уклала шлюб із закоханим у неї співробітником італійської розвідки. Після одруження до центру пішов потік

---

² Шелленберг В. Лабиринт. Мемуары гитлеровского разведчика. — М.: Изд. Дом Бируни, 1991. — С. 30–31.

³ Там же. — С. 31.

⁴ Григорьев Б. Указ. соч. — С. 129.

таємної інформації, здобутої через «ліжко». Гра закінчилася раптово, коли італієць застав дружину та Д. Бистролетова у власній спальні під час спроби зламати сейф із документами. Подружжя розвідників убило іноземця та на певний час зачалося. Результат операції виявився руйнівним для родини: дружина залишила Д. Бистролетова й пішла з розвідслужби⁵.

Під час Другої світової війни «медові пастки» активно використовували всі протиборчі сторони. Вважалося, що військові, які значний час позбавлені жіночого товариства, є легкою здобиччю для шпигунок-звabниць, які можуть маніпулювати ними, використовуючи їх сексуальний інстинкт. При цьому не тільки довготривале статеве утримання дає таку можливість. Адже існує категорія чоловіків, які ігнорують сексуальну культуру і ведуть безладне статеве життя, як кажуть у народі, «не пропускаючи жодної жіночої спідниці». Для таких осіб сексуальний інстинкт є їхнім слабким місцем, яким можуть скористатися вороги. І ці припущення, як засвідчують документи та учасники протистояння в роки Другої світової війни, були небезпідставними.

У містах підпільники активно використовували сексуальність дівчат і жінок задля знищення німецьких офіцерів. У з'єднанні Антона Бринського командир одного з загонів до прибуття в загони «дяді Петі» (прізвисько А. Бринського), керував у Києві групою з двох чоловіків і трьох дівчат. Дівчата знайомилися з гітлерівськими офіцерами, заманювали їх у наперед визначене місце, де окупантів уже чекали «народні месники». Восени 1942 р. СД викрило групу. Під час затримання німцям вдалося арештувати пораненого в перестрілці чоловіка й одну з дівчат. Ті, хто залишився на волі, пішли з Києва, та, блукаючи лісами, врешті приєдналися до з'єднання А. Бринського⁶. Аналогічну історію розповів червоноармійцю Юрію Володимирову в таборі для військовополонених німецький конвоїр. У 1941 році в Білорусії він із колегами влаштував вечірку, на яку запросили місцевих дівчат. Захмелівши, німець усамітнівся з однією із них. Але це закінчилося для нього погано: дівчина всадила йому в груди ніж. Майже два роки солдату довелося лікуватися після інциденту⁷.

Аналогічним чином радянські спецслужби, партизани й підпільники намагалися діяти в боротьбі з українськими повстанцями. Засилаючи до УПА жінок-звabниць, партизани намагалися через них або знищити

---

⁵ Григорьев Б. Указ. соч. — С. 129.

⁶ Бринський А. По той бік фронту. Спогади партизана. — Кн. Друга. — К.: Політвидав, 1978. — С. 98.

⁷ Володимиров Ю. В немецком плену. Записки выжившего. 1942–1945. — М., 2010. — С. 173–174.

ворожого командира, або дискредитувати його в очах побратимів. Повстанець Данило Шумук згадував, як до нього постійно залицялася машиністка та намагалася зав'язати з ним роман, але він не реагував. Потім виявилось, що вона була агентом радянських партизанів і за першої нагоди спробувала передати «червоним» пакет з повстанськими документами, однак її деконспірували. Намагаючись виплутатися з неприємної історії, дівчина сказала в СБ, що віднести документи ворогам їй наказав Д. Шумук. Одразу розпочалося внутрішнє розслідування і останньому довелося виправдовуватися перед есбистами⁸.

«Закрутивши» романтичні стосунки з німецькими офіцерами чи повстанськими командирами, розвідниці одночасно з вивіданням інформації могли за допомогою коханців ліквідувати небажаних партизанам осіб, влаштовувати різноманітні провокації, спрямовувати німецькі спецслужби на невірний слід. «Більшовики, знаючи слабкість німців, засилали гарненьких дівчат, які пройшли спеціальну школу розвідки НКВС, у доволі великій кількості, — писав колаборант Павло Ільїнський, згадуючи життя в окупованій Білорусії. — Дія їх на німців завжди була невідпорною. У кращому випадку така дівка раптово зникала з міста, прихопивши з собою документи, бланки печатки. Але для російського цивільного населення коханка-розвідниця була небезпечною не тоді, коли вона втікала з міста, а тоді, коли залишаючись у ньому, за спиною свого покровителя енергійно займалася провокаціями. Зловтішний, тонко інспірований вплив такої жінки набагато важче перебороти, ніж німецький егоцентризм і бездарні націонал-соціалістичні правила та накази. Скільки нормальних людей загубили такі жінки, скільки антибільшовицьки налаштованих сіл спалені їх зусиллями!»⁹.

Одна з таких провокацій сталася в Рудні Смоленського округу. Жінка, мешкаючи з німецьким майором, мала зв'язок із місцевими партизанами і за їх вказівкою намагалася долучити до «народних месників» місцевого агронома, але він відмовився через своє негативне ставлення до радянської влади. Тоді вона влаштувала невеличку вечірку, де були і її побратими. Сильно напоївши німця, хтось із присутніх, між іншим, повідомив, що неподалік живе агроном-комуніст, який обіцяв після повернення Червоної армії донести на співмешкання жінки з офіцером Вермахту. Під впливом таких розмов п'яний офіцер пішов до будинку агронома та

---

⁸ Шумук Д. Пережите і передумане. Спогади й роздуми українського дисидента-політ'язня з років блукань і боротьби під трьома окупаціями України (1921–1981). — Детройт: «Українські вісті», 1983. — С. 192–194.

⁹ Под немцами. Воспоминания, свидетельства, документы. Историко-документальный сборник / Сост. К.М. Александров. — СПб: Скрипториум, 2011. — С. 54.

розстріляв усю родину з 6 осіб (дружину, чоловіка і чотирьох дітей). Його піддали під військово-польовий суд, понизили у званні та відправили на фронт¹⁰.

Професійним розвідникам вдавалося навіть після викриття закохувати в себе противника й уникати покарання. Відповідну історію про агентку-коханку розповів російський колаборант Дмитро Каров. Під час війни він співпрацював з Абвером. Із його слів, у Глинках німецький лейтенант закохався в російську дівчину Асю. Вона була дуже красивою блондинкою, чудово розмовляла німецькою мовою, офіцер практично «не вилазив» з її будинку в селі. Тим часом бургомістр з'ясував, що дівчина насправді є радянським таємним агентом. Коли про це розповіли кавалеру, він не повірив — продовжував і далі жити з дівчиною. Про роман дізналися в штабі частини і закоханого відкликали з Глинок. Не зумівши викинути зі свого серця російську дівчину, офіцер попросився на якесь безнадійне завдання і загинув. Абвер спробував перевербувати дівчину. Разом із матір'ю її перевезли до штабу 18-ї армії та поселили в будинку для агентів, але шпигунка зуміла втекти. «Якось вона попросилася бігати на лижах у передмісті. Їй дозволили такі прогулянки в супроводі агента, доброго лижника, — писав Д. Каров. — І ось під час однієї з таких прогулянок Ася заколола агента його власним кинджалом і втекла. Згодом товариші агента, який супроводжував Асю, пояснили нам, що він дуже швидко закохався в Асю і, зрозуміло, втратив потрібну пильність у спілкуванні з нею»¹¹.

Інколи агентеси вивідували інформацію у жінок, які мали стосунки з німецькими офіцерами. Розвідниця Текля Єрмолюк у місті Любомль Волинської області у березні 1944 року через доньок свого знайомого, які товаришували з німцями, дізналася, що нацисти збираються робити рейд проти партизанів¹². Її колега, спекуючи самогоном серед населення та німецьких військових у Каневі, дізнавалася про підходи до залізничних доріг, розташування охорони, мостів і укріплень на правому березі Дніпра¹³.

Важливим завжди залишався постійний контакт агентеси з підпіллям, який тримався у більшості випадків через зв'язкових. Втрата зв'язку могла вплинути на їх подальшу долю. Подекуди доходило до арешту «своїми» за звинуваченням у співпраці з супротивником, позаяк ніхто не

---

¹⁰ Под немцами. Воспоминания, свидетельства, документы. Историко-документальный сборник. — С. 116–117.

¹¹ Там же. — С. 394–395.

¹² Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі — ЦДАГО України), ф. 62, оп. 1, спр. 252, арк. 102.

¹³ Там само, арк. 13.

міг підтвердити справжню мету близьких стосунків із ворогом. Знаменита радянська розвідниця Зоя Воскресенська у спогадах «Тепер я можу сказати правду. Зі спогадів розвідниці» детально описала зустріч у 1954 р. із засудженою дівчиною-підпільницею в одному з таборів Воркути. «При 2-й шахті діяло дамське ательє, в ньому обшивали воркутинських жінок. Керувала цим ательє розконвойована ув'язнена, засуджена до двадцяти п'яти років “за співпрацю з гітлерівськими окупантами”». Звали її Оля. Я запитала, що вона накоїла такого, що отримала найвищий термін... «Я вам розповім, але ви все одно мені не повірите»... І вона розповіла мені свою історію. Оля з Орла. Була комсомолкою. Коли почалася війна, попросилася на фронт. Німці підходили до міста. У військкоматі молодий чоловік запропонував їй залишитися в Орлі й, оскільки вона певною мірою володіла німецькою мовою, спробувати заслужити довіру у гітлерівців, з'ясувати їхні плани, настрої, втрати, тобто стати розвідницею. Двічі на місяць вона мала з'являтися в обумовлене місце та класти до сховку свої донесення і виймати звіди чергове завдання. Оля дала згоду, відправила матір в евакуацію, сказала їй, що затримається тут у комсомольських справах і потім приїде. Після окупації міста, Оля швидко та легко увійшла в офіцерське середовище, вечори проводила в ресторанах, роблячи вигляд, що по-німецьки знає лише кілька слів. Як обумовлювалося, ходила до схованки у зазначені контрольні дні, але знаходила там свої донесення і жодних завдань. Вона була у відчаї. Намагалася втекти з міста, уникнути брудних рук окупантів. Але їй це не вдалося. Орел перебував у руках гітлерівців більше двадцяти місяців і весь цей час Оля не втрачала надії, що її розшукають. Після визволення Орла від загарбників радянському командуванню посипалися доноси про зрадницьку діяльність цієї «дівки Ольги», яка танцювала з есесівцями в ресторанах, пила з ними вино, горілку, каталася на автомобілях. Вона була арештована і як військовий злочинець постала перед військовим трибуналом. Із розповіді за специфічними деталями, знайомими мені як розвіднику, я зрозуміла, що вона говорить правду, і порадила їй детально описати свою розповідь і просити Верховний Суд переглянути справу. Сповідь Олі я надіслала фельдзв'язком. Минуло кілька місяців, і ось одного вечора, розбираючи пошту, я відкрила урядовий конверт, і з радістю прочитала постанову про повну реабілітацію Олі через «відсутність складу злочину»¹⁴.

Дівчині пощастило, що вона зустріла на своєму шляху З. Воскресенську. А скільком таким дівчатам не вдалося довести, що вони виконували завдання партійно-комсомольського підпілля чи радянських спецслужб, коли з ними втрачався зв'язок.

---

¹⁴ Воскресенская З. Теперь я могу сказать правду. Из воспоминаний разведчицы. — М.: Республика, 1993. — С. 216–219.

Німці також активно впроваджували агентів-жінок у розташування партизанів для «розтління» їх із середини, вбивства або дискредитації командирів. Як відомо, особовий склад деяких партизанських загонів був морально нестійким. Для таких пити, гуляти, мати кілька коханок у загоні та за його межами, грабувати, мародерствувати, вчиняти сексуальне насилля щодо мирного населення вважалося буденною справою. Знаючи слабкість партизанських командирів до протилежної статі, Абвер активно вербував вродливих жінок. Агенток підбирали з колишніх партійних керівників, активістів і членів ВЛКСМ. Прагнули німецькі спецслужби вербувати і коханок партизанських командирів, які не перебували з ними у лісі, а жили у селах чи містечках¹⁵. Вербування відбувалося шляхом шантажу: або розстріл за належність до Комуністичної партії — або робота на користь окупантів. Інколи брали у заручники членів родин, дітей, когось підкуповували великими сумами грошей, хтось ішов на співпрацю з німцями з ненависті до більшовицької влади. Німці активно шукали агентів і поміж репресованих радянською владою громадян. Такі люди майже завжди були готові збирати та надавати інформацію щодо партизанів»¹⁶. Жінок-агентів нацисти зазвичай не «світили» серед населення, тому вони ніколи не з'являлися в комендатурах, а отримували інструкції та надавали інформацію на «нейтральній території».

До з'єднання Олексія Федорова не раз надходили повідомлення від Тимофія Строкача про організацію німцями в Києві розвідувальної школи, куди підбирали вродливих дівчат та навчали шпигунської справи, а потім закидали в частини Червоної армії та партизанські формування¹⁷. Там вони ставали «похідно-партизанськими дружинами» командирів загонів, займалися шпигунством, а інколи вчиняли терористичні акти щодо командування¹⁸. У звіті Ровенського партизанського з'єднання № 2 зазначалося, що лише в Степанському районі Ровенської області Абвер надіслав для інфільтрації у партизанські загони 150 агентів, зокрема 50 жінок¹⁹.

---

¹⁵ ЦДАГО України, ф. 62, оп. 1, спр. 229, акр. 140 зв.

¹⁶ Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (далі — ЦДАВО України), ф. 4620, оп. 3, спр. 100, арк. 92.

¹⁷ *Балицький Г.* Війна вночі. Документальна повість. — К.: «Молодь», 1969. — С. 361.

¹⁸ *Иоффе Э.* Абвер, полиция безопасности и СД, тайная полевая полиция, отдел «Иностранной армии — Восток» в западных областях СССР. Стратегия и практика. 1939–1945 гг. — Минск, 2007. — С. 257.

¹⁹ *Кентій А., Лозицький В.* Війна без пощади і милосердя: Партизанський фронт у тилу вермахту в Україні (1941–1944) — К.: Генеза, 2005. — С. 282.

Командир Мінського партизанського з'єднання Василь Козлов у бесіді з письменником Віктором Авдєєвим 1965 року згадував, як його ледь не вбила одна з таких шпигунок. «Я вам не розповів, як німці підсиляли до нас у табір навчених в спеціальній школі диверсантів? Їх група мала знищувати командний склад. Під час бою у метушні, вони стріляли командирам у потилицю. На щастя доволі швидко ми розкрили всю групу... А потім вони підіслали шпигунку спеціально по мою душу. За мою голову немалі гроші давали. Сто тисяч марок. Ось яка пошана! І її викрили... Хитрюща була. А красуня! Вийшла вона заміж за одного нашого командира та спробувала його завербувати, щоб допоміг їй мене вбити. Вірила, що через кохання до неї чоловік піде на все. А він доправив її, куди треба...»²⁰.

У спогадах А. Бринського міститься підрозділ під назвою «Агент 12-33», в якому він описує роботу німецьких шпигунів у з'єднанні та труднощі з їхнім виявленням. Показавши кілька схем, за якими вони працювали, автор детально зупиняється на постаті Лідії Захарової. Дівчина прийшла в загін із Паворська після виконання партизанського завдання — мала знищити німецького офіцера, у якого працювала домогосподаркою. Щоправда, до цього два подібні завдання вона провалила. Перед терактом жертви несподівано переводилися на інші ділянки фронту. Ліквідувавши офіцера, їй довелося втікати до партизанів. «Ліда справила враження на всіх, — пише А. Бринський. — Насамперед, вразив її вишуканий, як на ті часи, туалет: чудова блакитна блузка і синій костюм за останньою модою, коротка сукня з розрізом, що обтягувала фігуру, шовкові панчохи та лаковані туфлі. Та й сама вона була привабливою: струнка, доволі висока, задерикуватий носик на тонкому обличчі, яке не псували, а прикрашали ластовинки і родимка на правій щоці, ніби на замовлення посаджена. Голубі очі її були з якоюсь особливою іскринкою, я б сказав — азартні очі. Відчувалося, що вона ретельно доглядає за собою, знає собі ціну, вміє глянути, вміє сказати... Таких молодих і чепурних у нашому лісі зроду ще не бачили»²¹.

Партизани прилаштували її до жіночої землянки, але вона не знайшла спільної мови з мешканцями — багато партизанок просто не злюбили Л. Захарову. Мабуть через вроду, адже як зазначає А. Бринський, незабаром майже всі чоловіки у загоні почали впадати за Лідією. З часом їй вдалося домогтися симпатії від політрука загону Іванова, який був місцевим бабієм. Однак керівництво загону відчувало якусь нещирість у

---

²⁰ Козлов В. Верен до конца. — М.: Издательство политической литературы, 1970. — С. 410.

²¹ Бринський А. По той бік фронту. — С. 153.

поведінці дівчини, тому дало завдання політруку під час побачень більше дізнатися про її минуле. Він спочатку погодився, але потім відмовився, пояснивши це острахом перед можливістю закохатися в чарівну дівчину. Боявся — коли розкриється, що насправді вона є шпигункою, він стане об'єктом насмішок партизанів. З часом з'ясувалося, що дівчина вправно може друкувати на друкарській машинці, і її взяли працювати до штабу. Під час перебування Ліди в загоні викрили кілька ворожих шпигунів, а інформація про місце дислокації і плани з'єднання все одно надходила до німців. Всі розуміли, що серед партизанів є ще шпигуни і перебувають вони в самому штабі. Розконспірувати агентку допоміг випадок. Знайома Ковельського підпільника, пов'язаного з загonom, працювала друкаркою у поліції і якось побачила листи, що надходили сюди від німецького агента з лісу. Вона все розповіла партизану та навіть показала листи. Прибувши до загону, чоловік випадково побачив папери, написані Лідиним почерком, та впізнав його. Агентеса відчувши недобре, спробувала втекти, але її затримали та стратили²².

Один з організаторів і керівників Ровенського підпілля Терентій Новак зазначав, що підпільники втратили через німецьку шпигунку свого колегу Віталія Поплавського. Працюючи інженером промислового відділу при гебітскомісаріаті, він отримав запрошення німецького чиновника на обід до ресторану, де було ще двоє дівчат. Одна з них, красива блондинка, працювала перекладачкою в німецькій службі безпеки (СД), як дізнався Поплавський, і він вирішив зав'язати з нею стосунки, сподіваючись у майбутньому «черпати» цінну інформацію для підпілля. Доволі швидко між молодими людьми зав'язалися романтичні стосунки, але виявилось, що чарівна блондинка насправді — досвідчений агент СД, якого, ймовірно, підслали до підпільника з метою вербування. Агентка викрила залицяльника і його розстріляли німці. Ровенські підпільники також не лишилися у боргу перед дівчиною — відстежили її та знищили²³.

На окупованих територіях німці використовували навіть повій з борделів для перевірки завербованих диверсантів. Для прикладу, у російських Сольцах і Печках функціонували великі розвідувально-диверсійні школи. Їх «випускники» закидалися в радянський тил і партизанські загони. Диверсантам пропонувалося відвідувати бордель у Сольцах, де повії, окрім своєї основної роботи, виконували завдання Абверу. Дівчата у приватних розмовах із курсантами дізнавалися у них, наскільки вони віддані ідеям Третього Райху, чи не збираються перейти на радянську

---

²² Бринський А. По той бік фронту. — С. 137–162.

²³ Новак. Т. Поєдинок. — К.: Політвидав, 1974. — С. 242–243, 320.

сторону після висадки (такі випадки були доволі поширеними). За відповідну роботу проститутки отримували окрему плату²⁴.

Викриття жінок-агенток з обох боків за умови, коли вони не погоджувалися на перевербування, інколи завершувалася для них розстрілом після страшних гвалтувань і катувань. У з'єднанні О. Сабурова розвідниця Муся Гутарьова зуміла зачарувати у Трубчевську німецького полковника (з білогвардійських емігрантів) Сахарова з «РОВС» (Русский общевоинский союз). Він готував і закидав у тил до партизанів агентів. Фліртуючи з ним, дівчина зуміла вивідати чимало цінної інформації для сабуровців, однак була викрита. Під час катувань дівчина вперто твердила, що не має жодного відношення до партизанів, доки її не впізнав один з місцевих поліцаїв. Утім, і надалі партизанка нічого не визнавала, окрім свого імені та прізвища. Німці навіть намагалися вивідати у неї інформацію через «підсадну качку». Спеціально для цього завербували матір якогось поліцай, запропонували за роботу 2 корови, та посадили в камеру до арештантки. За легендою жінка мала представитися матір'ю партизана, яку затримали через сина, і вивідати у Гутарьової все про партизанський загін, але підпільниця нічого незнайомій жінці не розповіла. Після цього її публічно розстріляли на площі Трубчевська²⁵.

У британському таборі для військовополонених Вермахту один офіцер згадував, як у Росії солдати його підрозділу впіймали жінку-шпигунку і добряче познущалися над нею перед стратою. «Спочатку били її палицею по сідницях попередньо “обробивши” штиком, потім згвалтували та викинули, вистріливши їй у слід, там вона лежала на спині, ми кидали в неї гранати. І кожен раз, як до неї наближались, вона починала кричати. Врешті-решт вона здохла, а труп ми викинули»²⁶. А ось інша історія, яка сталася у травні 1942 року в місті Холм: керівник посту 65-го поліційного батальйону, затримавши 18-річну дівчину, запідозрену у співпраці з партизанами, провів її показове покарання. Бідолашну засудили до страти через повішення. Проте спочатку поклали на стілець зняли нижню білизну та поклали у піхву записку. Німці знали, що радянські жінки-агенти частенько таким чином проносили повідомлення. Потім дівчину повісили на дверях посту. Командиру довелося навіть тягнути бідолашну за ноги, бо та не могла одразу померти²⁷.

---

²⁴ Васильченко А. Секс в Третьем рейхе. — М.: Яуза, 2005. — С. 334–335.

²⁵ Сабуров О. Відвойована весна. — К.: Политиздат, 1972. — С. 271–273, 329, 334.

²⁶ Цит. за: *Найтцель З., Вельцер Х.* Солдаты Вермахта. Подлинные свидетельства боев, страданий и смерти. — М.: Эксмо, 2013. — С. 165.

²⁷ *Mühlhäuser Regina.* Eroberungen: Sexuelle Gewalttaten und intime Beziehungen deutscher Soldaten in der Sowjetunion 1941–1945 Hamburger Edition 2010. — S. 122–123.

Партизани з'єднання «За Батьківщину», що діяло на Чернігівщині, після викриття німецької шпигунки влаштували їй не менш жорстоку екзекуцію. «Ніколи не забуду таку жінку з дивним прізвиськом Книга. Вона була родом із Чернігова, колишня вчителька, у якої німці єдиного сина кинули до концтабору. Перед нею була поставлена вимога: або вона отруїть командний склад загону, або її сина розстріляють, — згадувала партизанка Оксана Соколова. — Після того, як Книгу заарештували, її допитувала партизанка на ім'я Женя, у якої всю сім'ю спалили німці, зокрема й двох маленьких дітей. Озлоблена жінка повільно заганяла ножа в тіло Книзі, доки та не зізналася в усьому. Але ще страшнішою була картина, коли партизани живцем закопали одного зрадника, на чий совісті була загибель усієї сім'ї нашого товариша. Земля над ним іще ходила ходуном, а партизани топтали по ній, промовляючи: “Тобі звідти не вирватися, гаде!”... Була війна. Люди стали дуже жорстокими»²⁸.

Між іншим, жінки-партизанки зі з'єднання О. Федорова практикували жорстоке катування затриманих партизанами українських націоналістів чи німців. Відповідні факти засвідчив Г. Балицький: «З ними зводили рахунки жінки, вони це любили, особливо повари. Ми приводили їх у формі, допитували та віддавали на розправу жінкам. Були у нас жінки: тільки йдемо з операції, вони окріп готують, окропом їх ошпарюють. Вони кричать противно так. Націоналісти у цей час можуть посміхатися, тільки чуб поправлять, а німці — кричать»²⁹.

Розвідниці, знаючи, що їх чекає в полоні, зазвичай, намагалися живими не потрапляти до рук ворога.

У військових наративах та документах спецслужб зустрічаються згадки про те, що ворогуючі сторони у боротьбі з противником користувалися послугами жінок, завчасно інфікованих венеричними хворобами, намагаючись у такий спосіб хоч на деякий час знешкодити противника, — спровадивши його на лікування до військового шпиталю. Ветеран моряк Василь Єлісеєв розповідав, що коли прибули 1943 р. в місто Геленджик, то окремі солдати пережили дуже складні дні від «приємних» зустрічей із батумськими красунями — сифілісом захворіли 3–4 військовослужбовці. «Пізніше ми дізналися, що німці навмисно заражали наших красивих жінок і дівчат і засилали їх у приморські міста для

---

²⁸ Цит. за: *Березовська П., Дяченко Н.* Двічі страчені — вічно живі: історико-документальна повість. — К.: Український центр духовної культури, 2006. — С. 282.

²⁹ ЦДАВО, ф. 4620, оп. 3, спр. 172, арк. 74–75.

виведення з ладу військовослужбовців»³⁰. Аналогічні факти згадуються у шифротелеграмі начальнику штабу 7-го гвардійського кавалерійського корпусу 1-го Білоруського фронту гвардії генерал-майору Щитову від 15 квітня 1945 року: «За час перебування військ на території противника різко збільшилися випадки венеричних захворювань поміж військовослужбовців. Вивчення причин такого стану показує, що серед німців широко розповсюджені венеричні захворювання. Німці перед відступом, а також зараз, на зайнятій нами території, стали на шлях штучного інфікування сифілісом і трипером німецьких жінок, щоб створити великі зони для розповсюдження венеричних захворювань серед військовослужбовців Червоної армії. В одному з німецьких міст арештований органами «СМЕРШ» лікар, який прищеплював жінкам-німкеням сифіліс для інфікування військовослужбовців Червоної армії. В тому ж місті арештована Верпек, медсестра німецького шпиталю, яка сама заразилася гонореєю з метою розповсюдження зарази поміж військовослужбовців, — таке завдання вона отримала від керівниці місцевої фашистської організації жінок Шарлотти Доллінг. Виконуючи ці вказівки, Верпек заразила 20 бійців та офіцерів, а керівниця Шарлотта Доллінг — 18 військовослужбовців. Подібні приклади мають місце в низці інших міст і сіл»³¹.

Звіти СД також засвідчують, що партизани також нерідко «підклали» під німецьких солдатів інфікованих венеричними хворобами жінок. У повідомленні від 12 лютого 1943 року, яке стосувалося Житомирського, Ростовського, Київського, Дніпропетровського та Харківського округів, зазначалося: «Більшовики за допомогою венеричних хворих проституток намагаються інфікувати німецьких військовослужбовців і цивільних... У Сімферополі затримана жінка, яка за вказівкою радянської влади була заражена гонореєю з метою інфікувати румунських солдатів»³².

Ймовірно, документ містив певні регіони німецьких спецслужб, адже такий спосіб виведення ворога з ладу для підпільниць не видавався ефективним. Через певний час інфікований ворог знову повернеться до своїх обов'язків, а дівчині доведеться тікати з міста, щоб урятуватися від розстрілу. Логіка підказує, що коли вже підпільниці вдавалося встановити настільки тісні стосунки з окупантами та витягнути необхідну

---

³⁰ Елисеєв Василій Федорович // «Я помню». Воспоминания ветеранов Великой Отечественной войны. [Електронний ресурс] : <http://iremember.ru/krasnoflotsi/eliseev-vasiliy-fedorovich.html>.

³¹ Богомолов В.О. Жизнь моя, иль ты приснилась мне?.. Журнал «Наш современник». — 2005. — № 10–12; 2006. — № 1 [Електронний ресурс] : http://militera.lib.ru/prose/russian/bogomolov_vo/03.html.

³² ЦДАВО України, ф. 4328, оп. 1, спр. 5, арк. 25, 39.

інформацію, то цим «джерелом» по-можливості, слід максимально довго користуватися, а на крайній випадок — ліквідувати його фізично.

Хоча причини так думати у нацистів були, адже ще на початку війни до них потрапила польська брошура під назвою «Святий обов'язок поляка», в якій також містився заклик не втрачати надії і боротися з ворогом до переможного кінця, а також інструкції для населення, яким чином вести боротьбу. Стосовно жінок зазначалося таке: «Ваша зброя — венеричні захворювання. Польські дівчата, якщо ви хворі, це ваш обов'язок, мати статеві стосунки з німецькими солдатами і заражати їх. Нехай ця чудова зброя знищить їх армію! Це сильніше, ніж літаки, гармати та кораблі»³³.

Очевидно, тут німці, як і радянські військові, прагнули перед керівництвом якоюсь мірою виправдати поширення венеричних хвороб серед солдатів. Останні інколи фабрикували відповідні справи, намагаючись довести, що в інфікуванні винен противник, який використовує ганебні методи ведення війни. Восени 1942 року до військового трибуналу 2-ї резервної армії надійшла справа за звинуваченням жінки-фельдшера у «зраді Батьківщини». Її провина полягала в тому, що, потрапивши під Харковом в оточення, вона здалася в полон і в жовтні 1941 року була завербована німецькою розвідкою для виконання диверсійно-шпигунського завдання. При цьому спосіб диверсії був обраний доволі незвичний — виведення з ладу командних кадрів шляхом зараження венеричними хворобами. Відповідне визнання дівчини підтверджувалося свідченнями потерпілих. Понад дві години «секс-диверсантка» розповідала подробиці потрапляння в полон і вербування Абвером, інфікування та перекидання через лінію фронту, а насамкінець попросила не карати її суворо та відправити до попередньої військової частини нести подальшу службу. Але на подив дівчини суд виніс суворий вирок — вищу міру покарання. Почувши таке рішення, підсудна розплакалася та заявила судді, що не винна, а дати такі свідчення її переконали слідчі НКВС (якими методами радянські спецслужби вміли переконувати, — загальновідомо) пообіцявши, що покарання буде незначним. На щастя, суд звернув увагу на благання дівчини і під час подальшого розслідування довів те, що вона не вчинила злочину³⁴.

---

³³ Цит. док. за: *Gertjeanssen Wendy Jo*. Victims, heroes, survivors. Sexual violence on the eastern front during World War II, A Thesis Submitted to the faculty of the graduate school of the university of Minnesota, 2004. — S. 125.

³⁴ *Звягинцев В.* Война на весах Фемиды: Война 1941–1945 гг. в материалах следственно-судебных дел. — М.: Терра, 2006. — С. 427–428.

Ймовірно, енкавеесівці таким чином хотіли «вбити одразу двох зайців» — виправдати інфікування кількох знайомих командирів перед вищим командуванням і викрити чергового «зрадника Батьківщини», адже у цьому відомстві на людей, які побували у полоні, по-іншому не дивилися.

Відповідні аморальні методи ведення боротьби німецьких і радянських спецслужб окрім того, що мали негативний вплив на здоров'я жінок, також могли призвести до підозри у шпигунстві венеричних хворих, які заразилися недугами у підпіллі. Так, поміж українських повстанців побутувала думка, що венеричні хворі жінки в загонах могли бути агентами МДБ і мали завдання інфікувати якомога більше вояків, аби підірвати боєздатність УПА³⁵. Тому до жінок, які вели безладне статеве життя, повстанські командири ставилися з пересторогою, підозрюючи у зраді. Данило Шумук згадував, що коли розповів провіднику про одну з таких жінок, яка проходила вишкіл у жіночому таборі на Волині, той одразу заявив, що «все це пахне венеричною змоєю». До табору негайно викликали лікаря-гінеколога, який перевірів усіх дівчат (вишкіл проходили 300 повстанок), але тільки одна виявилася хворою на гонорею³⁶.

Досвід відповідної практики червоних партизанів та німців у майбутньому активно використовували радянські спецслужби під час протистояння з українськими повстанцями. Завербовані жінки чи дівчата часто отримували від своїх кураторів настанови щодо необхідності вступати у сексуальні стосунки з повстанськими провідниками, аби краще «втертися» в довіру до них і вивідати необхідну інформацію чи викрити їх. «Там між провідниками будуть хлопці і мушени, з якими можеш навіть піти на інтимні зносини, то тим більше довідаєшся. Ти пам'ятай, що наші дівушкі погібалі на фронті в боротьбі за тебе, а ти повинна зробити навіть це», — говорив зв'язковій Анні Мудар («Мотря», «Зірка») працівник НКДБ Павло Заварегін³⁷. Зв'язкова УПА Ольга Паламарчук наприкінці 1944 року отримала завдання від НКВС якнайбільше кохатися з одним із керівників підпілля в Торчинському районі на Волині

---

³⁵ *Гавришко М.* Командир вигнав близько 50 жінок. Залишив тільки трьох санітарок. [Електронний ресурс] : http://gazeta.ua/articles/history-journal/_komandir-vignav-blizko-50-zhinok-zalishiv-tilki-troh-sanitarok/596338.

³⁶ *Шумук Д.* Вказ. праця. — С. 138.

³⁷ Цит. за: *Гавришко М.* Заборонене кохання: фактичні дружини учасників підпілля ОУН та УПА 1940–1950-х років // Жінки Центральної та Східної Європи у Другій світовій війні: гендерна специфіка досвіду в часи екстремального насильства: зб. наук. праць / за наук. ред. докторки істор. наук Г. Грінченко, канд. істор. наук К. Кобченко, канд. істор. наук О. Кісь. — К., 2015. — С. 136.

«Романом» і таким чином вислідити, де він переховується³⁸. Інструктуючи інформаторку МДБ Євгенію Скушку щодо стеження за повстанським командиром «Яром», емгебіст наголошував: «Погодьтеся з ним на все, навіть на те, щоб він мав з тобою зносини. Ти дівчина молода, тобі це шкодити не буде»³⁹.

Знаючи про ці методи чекістів, командири УПА намагалися обмежити доступ жінок до повстанських лав. Різні інструкції УПА попереджували про смертельну небезпеку, яку могли викликати романтичні та сексуальні контакти з жінками та дівчатами. «Не розмовляйте з дівчатами про організаційні питання. Намагайтеся уникати їх, — наголошувалося в одній з таких інструкцій за 1946 р. — Ворог навмисно посилає жінок, щоб вони входили в любовні зв'язки з членами ОУН, використовуючи їх, щоб отримати інформацію. Неодноразово через шлюб революційна діяльність перетворювалася в допомогу ворогу, і таким чином повстанці самі прокладали дорогу до своєї смерті»⁴⁰.

Отож, шпигунки не раз використовували свою сексуальність, комунікабельність і вміння фліртувати з чоловіками в інтересах справи. При цьому кожна з них мала бути готовою переступити межу флірту та вступити в сексуальний контакт із противником або під різними приводами уникнути його. Підпільниця Катерина Хромова, проживаючи в окупованих населених пунктах Смоленщини, заради справи ходила з німцями на танці. Одного разу німецький офіцер хотів усамітнитися з нею, але вона розгадала його наміри та втекла⁴¹.

У психологічному плані таким жінкам і дівчатам було важко. Не кожен може вдавати закоханість у ворога, не даючи йому приводу для сумніву у своїх почуттях. Герой Радянського Союзу Іван Сергунін у спогадах «Давали клятву партизани» писав: «Той, хто знайомий із підпільною роботою, добре знає, як це було важко. Уявіть собі: дівчину послали працювати у ворожий заклад. Вона молода, симпатична, за нею волочиться не один гітлерівський офіцер, а їй потрібно отримати дані для партизанів. Переборюючи відразу, вона йде з фашистом за руку, посміхається йому на очах в односельців»⁴².

---

³⁸ Цит. за: *Гавришко М.* Заборонене кохання... — С. 136.

³⁹ Літопис УПА. — Т. 44: Боротьба з агентурою: протоколи допитів Служби Безпеки ОУН в Тернопільщині, 1946–1948, кн. 2. — Торонто–Львів: [Б. м.] : [б.в.], 2006. — С. 140.

⁴⁰ ЦДАГО України, ф. 1, оп. 23, спр. 2968, арк. 203.

⁴¹ Хромова (Гращенко) Катерина Ивановна // «Я помню». Воспоминания ветеранов Великой Отечественной войны. [Електронний ресурс] : <http://iremember.ru/partizani/khromova-graschenkova-ekaterina-ivanovna.html>.

⁴² Цит. за: *Ковалев Б.* Повседневная жизнь населения России в период нацистской оккупации. — М.: Молодая гвардия, 2011. — С. 593–594.

Окрім того, таким жінкам доводилося терпіти постійне негативне ставлення суспільства. Населення окупованих територій, зазвичай, виявляло до них презирство, намагаючись постійно засвідчувати свою неповагу або демонстративно уникало їхнього товариства. Артистка Галина Ратмірова прийшла в окупованому Києві разом із подругою на різдвяну вечірку до колег із Театру комедії та застала там двох жінок із німцями. Подруги одразу залишили через них гулянку. «Приходимо, а там — двоє німецьких солдатів із нашими «баринями». Ми з Надею відчули себе незатишно і невдовзі почали прощатися з господарями»⁴³.

«Баришні», які викликали відразу в артисток, насправді були радянськими розвідницями, та дізналися про це жінки вже після війни. На вечірці у Ратмірової зникла сумка з паспортами і перепустками. «Одягаємо пальта, я шукаю свою сумку — її немає. А там було 600 карбованців, паспорти і перепустки — мої і Наді... Через якийсь час, коли в Києві вже були радянські війська, прибігає схвильована Надя:

— Галю, я бачила твій паспорт! Його експонують на виставці злодіянь фашистів, як паспорт... партизанки, яка загинула від рук гітлерівців. Так, не знаючи того прислужили ми партизанам...»⁴⁴.

Красномовно описав ставлення співвітчизників до жінки-розвідниці, яка контактувала з німецькими військовими І. Сергунін: «...Діти вслід кричать їй: «Вівчарка німецька! Підстилка фашистська!» Дівчина ночами плаче. Батьки виганяють її з дому, подруги відмовилися від неї. Вона нікому не може відкрити свою таємницю. І, зібравши всі свої сили, мовчить і терпить. Щоб виконати свій громадянський обов'язок. Через такі приниження, образи і труднощі пройшло чимало славних підпільниць...»⁴⁵.

Отже, на окупованій території супротивники активно використовували розвідників, робота яких іноді зводилася до вивідування інформації шляхом заведення любовних романів із німецькими офіцерами чи партизанськими командирами. Користуючись покровительством свого коханця у випадку, якщо він посідав значну посаду німецького військового чи партизанського керівництва, шпигунки могли активно займатися провокаціями, зводити рахунки, робити наклепи на тих, хто був їм неприємним, з метою їхньої ліквідації. Та все ж слід визнати, що в багатьох випадках тактика «медових пасток» виявлялася ефективним інструментом розвідки

---

⁴³ Цит. за: *Гайдабура В.* Театр, захований в архівах: Сценічне мистецтво в Україні періоду німецько-фашистської окупації (1941–1944): Історія. Політика. Документи. Ідеї. Художні реалії. Людські долі. — К.: Мистец, 1998. — С. 80.

⁴⁴ Там само.

⁴⁵ Цит. за: *Ковалев Б.* Вказ. праця. — С. 593–594.

і контррозвідки воюючих сторін, тому доволі широко застосовувалася під час війни.

REFERENCES

Berezovska, P. & Diachenko, N. (2006) *Dvichi stracheni — vichno zhyvi: istoriyo-dokumentalna povist*. Kyiv: Ukrainyskiy tsentr dukhovnoi kultury. [in Ukrainian].

Bogomolov, V. (2005, 2006) O. Zhizn moja, il ty prisnilas mne?.. Moskva. Nash sovremennik, 10–12, Retrieved from: http://militera.lib.ru/prose/russian/bogomolov_vo/03.html [in Russian].

Eliseev Vasilij Fedorovich. In «Ja pomnju». Vospominaniya veteranov Velikoj Otechestvennoj vojny. Retrieved from: <http://iremember.ru/krasnoflotsi/eliseev-vasilij-fedorovich.html> [in Russian].

Gertjeanssen, Wendy Jo (2004). Victims, heroes, survivors. Sexual violence on the eastern front during World War II, A Thesis Submitted to the faculty of the graduate school of the university of Minnesota. [in English].

Haidabura, V. (1998) *Teatr, zakhovanyi v arkhivakh: Stsenichne mystetstvo v Ukraini periodu nimetsko-fashystskoi okupatsii (1941–1944): Istoriiia. Polityka. Dokumenty. Idei. Khudozhni realii. Liudski doli*. Kyiv, vydavnytstvo «mystetstvo». [in Ukrainian].

Havryshko, M. Komandyr vyhnav blyzko 50 zhinok. Zalyshyv tilky trokh sanitarok. Retrieved from: http://gazeta.ua/articles/history-journal/_komandir-vignav-blyzko-50-zhinok-zalishiv-tilki-troh-sanitarok/596338 [in Ukrainian].

Havryshko, M. (2015) Zaboronene kokhannia: faktychni druzhyny uchasnykiv pidpillia OUN ta UPA 1940-1950-kh rokiv. H. Hrinchenko (Ed.) *Zhinky Tsentralnoi ta Skhidnoi Yevropy u Druhii svitovii viini: henderna spetsyfika dosvidu v chasy ekstremalnoho nasylstva: zb. nauk. prats*. Kyiv: TOV «Art-Knyha». [in Ukrainian].

Hrigorev, B. (2002) *Skandinavija s chernoho vhoda. Zapysky razvedchika: ot sereznoho do kureznoho*. Moskva: Tsentrpoligraf. [in Russian].

Hromova (Hrashchenkova) Katerina Ivanovna. In «Ja pomnju». Vospominaniya veteranov Velikoj Otechestvennoj vojny. Retrieved from: <http://iremember.ru/partizani/khromova-graschenkova-ekaterina-ivanovna.html> [in Russian].

Kovalev, B. (2011) *Povsednevnaia zhizn naselenija Rossii v period natsistskoj okkupatsii*. Moskva, «Molodaja gvardija». [in Russian].

Mühlhäuser, R. (2010) *Eroberungen: Sexuelle Gewalttaten und intime Beziehungen deutscher Soldaten in der Sowjetunion 1941–1945* Hamburger Edition. [in German].

Najttsel, Z., & Veltser, Kh. (2013) Soldaty Vermahta. Podlennye svidetelstva boev, stradaniy i smerti. Moskva: Jeksmo. [in Russian].

Vasilchenko, A. (2005) *Seks v Tret'em rejhe*. Moskva: Jauza. [in Russian].

Yoffe, E. (2007) *Abver, polytsyia bezopasnosti i SD, tajnaja polevaj politysia, otdel «Inostrannoj armii — Vostok» v zapadnyh oblastyah SSSR. Strategija i praktika. 1939–1945 gg*. Minsk: Kharvest. [in Bilorussian].

Zvjagintsev, V. (2006) *Vojna na vesah Femidy: Vojna 1941–1945 gg. v materialah sledstvenno-sudebnyh del*. Moskva: Terra. [in Russian].

Volodymyr Ginda,
PhD in History, Candidate Degree, Research Associate,
Institute of History of Ukraine, National Academy of Sciences of Ukraine
(Kyiv), (Kyiv) Ukraine, ginda@ukr.net

**AGENTS-MISTRESSES: WOMEN ON SERVICE OF GERMAN
AND PARTISAN SECRET SERVICES**

In the article on the basis of remembrances and memoirs one of methods of the use of secret service women-women is considered by both opposing parties, namely: finding out of information due to romantic relationships with enemies. By a reconnaissance slang - "honey traps".

Key words: *World War II, secret service, woman, war, occupation, partisans, nazis, sexappeal.*